

⬡ ચાલો, ગાઈએ ગીતડું :

ગોળ ગોળ ઘાણી.

કિત્તે કિત્તે પાણી...?

ઘૂંટણ સુધી પાણી...

ગોળ ગોળ ઘાણી.

કિત્તે કિત્તે પાણી...?

કમર સુધી પાણી.

ગોળ ગોળ ઘાણી.

કિત્તે કિત્તે પાણી...?

ખભા સુધી પાણી.

ગોળ ગોળ ઘાણી.

કિત્તે કિત્તે પાણી...?

આંખો સુધી પાણી.

ગોળ ગોળ ઘાણી.

કિત્તે કિત્તે પાણી...?

માથા ઉપર પાણી...

સમૂહમાં ઝીલગાન કરાવો. ત્યારબાદ અભિનય સાથે ગવડાવો :

શિક્ષક : ગોળ ગોળ ઘાણી.

વિદ્યાર્થી : કિત્તે કિત્તે પાણી

શિક્ષક : ઘૂંટણ સુધી પાણી.

જોડો :

બોલ

ગિલ્લી

કેરમબોર્ડ

ભમરડો

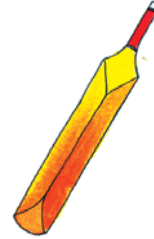
શટલકોક/ફૂલ

દંડો

રેકેટ

બેટ

દોરી

કૂકરી

મિત્રનો પરિચય :

જેમ ગિલ્લી-દંડો, બોલબેટ, કેરમબોર્ડ-કૂકરી, દોરી-ભમરડો એમ જોડી હોય તેમ તમારા વર્ગમાં પણ તમારું કોઈ જોડીદાર હશે. જોડીદાર એટલે દોસ્ત, સહેલી, ભાઈબંધ, સખી, મિત્ર કે બહેનપણી. તમારા પાક્કા જોડીદાર વિશે પાંચ-છ વાક્યો વર્ગ સમક્ષ કહો.

એક હતો પતરંગો. રંગે રૂપાળો, ચમકતા લીલા રંગનો. લાલાશ પડતું માથું, લાલમલાલ આંખો ને અણીદાર પૂંછડી.

તેને ખૂબ જ ભૂખ લાગી હતી. તેણે વીજળીના તાર પર બેઠાં બેઠાં ભોજન માટે આમતેમ નજર દોડાવી. હવામાં ઊડતું એક ઝીણું જીવડું દેખાયું. પતરંગો તરત ઊડ્યો. ને ‘ચટ’ અવાજ સાથે જીવડું પતરંગાની ચાંચમાં! પતરંગો તો એ નાના જીવડાને ઊડતાં ઊડતાં જ ગળી ગયો. ફરીથી વીજળીના તાર પર બેઠો. પણ, નાનું જીવડું ખાવાથી તે કંઈ ભૂખ મટે?

પતરંગાએ આસપાસ નજર દોડાવી. પણ

એકેય જીવડું દેખાયું નહીં. દૂરથી જાતજાતના અવાજો આવતા હતા. તેને થયું, ‘નક્કી આ અવાજો જીવડાંના હશે. એ તરફ બહુ જીવડાં હોય એમ લાગે છે.’ તે તો ઊડ્યો અવાજની દિશામાં.

એક મોટો બંધ દરવાજો આવ્યો. એ તો દરવાજાની ઉપરથી ઊડીને પહોંચી ગયો અંદર. ‘મસ્તી કી પાઠશાલા’ લખેલી એક મોટી સ્કૂલ દેખાઈ. જોયું તો સ્કૂલના કમ્પાઉન્ડમાં ઘણાં બધાં બાળકો. તે તો જોતો જ રહી ગયો.

અચાનક નીચેથી સફેદ રંગનું કંઈક ઉપર ઊડ્યું. પતરંગો ખુશ થઈ ગયો! ઓહો! કેવું મોટું સફેદ જીવડું! તેણે તો ઝટ દઈને તેને ચાંચમાં પકડી લીધું.

નીચેથી એક છોકરી બોલી પડી,
“અરે! અરે! મારું વિમાન... મારું વિમાન... એ
ઊડ્યું...” પતરંગાને ખબર પડી, ‘ઓહ, આ
જીવડું નથી!’ તેણે ચાંચમાંથી વિમાન છોડી દીધું.
વિમાન તો નીચે આવ્યું સીધું છોકરીના માથા
પર! છોકરી હસી, ખડ...ખડ...ખડ.. પતરંગો
બોલ્યો : “ચરર ચરર...”

જીવડું નથી.’ તેણે ચાંચમાંથી લખોટી છોડી
દીધી. લખોટી તો ટપ્પ દઈને પડી છોકરાના
માથા પર!

છોકરો બોલ્યો, “અરરર... અરરર...”
પતરંગાએ કર્યું, “ચરર... ચરર...”
પતરંગાની ભૂખ વધતી જતી હતી. તેણે

પતરંગાએ ઊડતાં ઊડતાં બીજા બાજુ
નજર કરી. નીચે બેઠેલાં છોકરાં તરફથી ઉપર
કંઈક ઊછળતું આવતું દેખાયું. પતરંગાએ તો
ફટાક દઈને નીચે આવી તેને ચાંચમાં પકડી લીધું.
નીચે રમનારા છોકરાએ બૂમ પાડી,
“અરે! મારી લખોટી...!”

પતરંગાને ખબર પડી, ‘ઓહ! આ પણ

ઊડતાં ઊડતાં આમતેમ નજર નાખી. દૂર ખૂણે
બાળકો દંડાથી કંઈક હવામાં ઉછાળતાં દેખાયાં.
પતરંગાને થયું, ‘નક્કી, કોઈ જીવડાને ભગાડતાં
હશે!’

તેણે ઝટ દઈને છોકરાએ દંડાથી ઉછાળેલું
‘કંઈક’ ચાંચમાં પકડી લીધું. નીચેથી છોકરાએ
બૂમ પાડી, “અરે! અરે! મારી ગિલ્લી..”

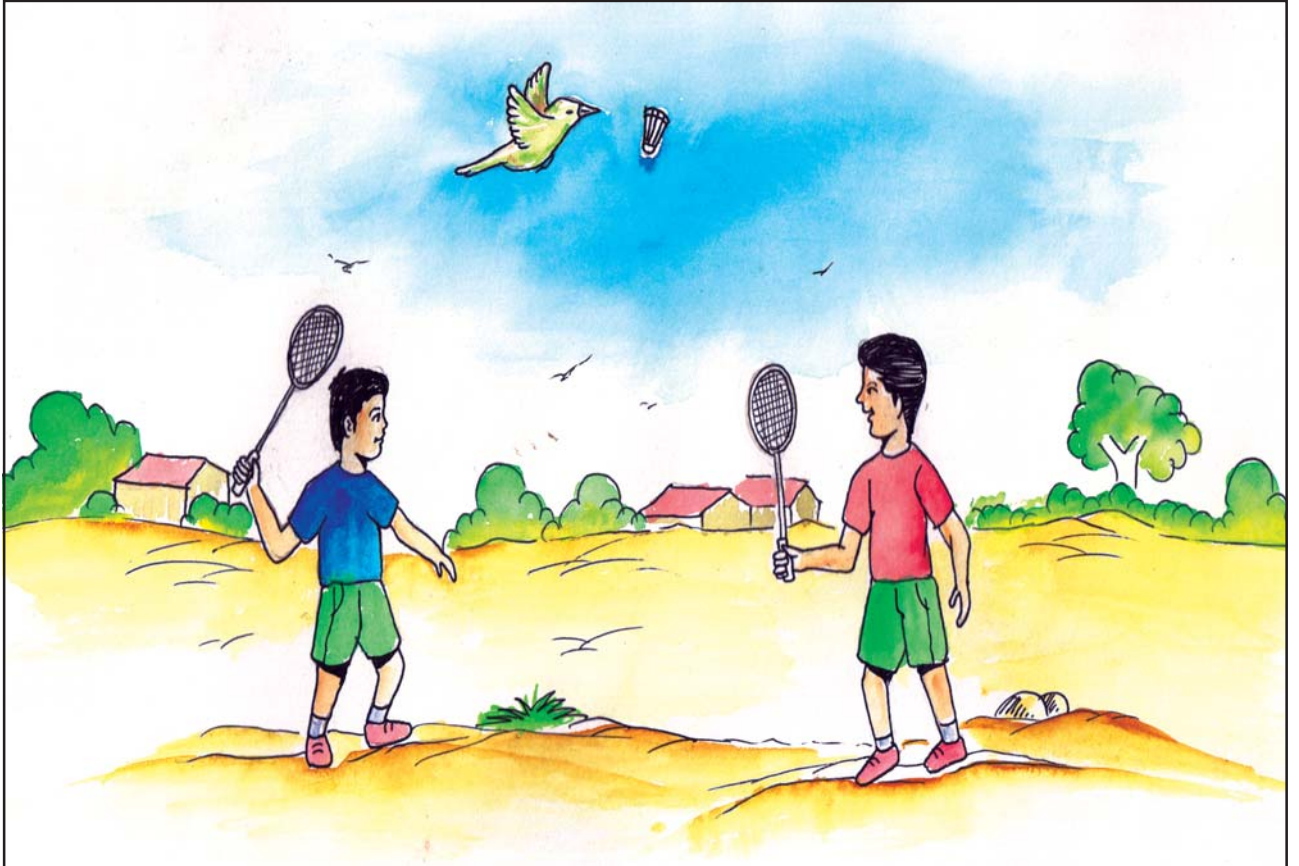
પતરંગાએ સાંભળ્યું. તેણે ચાંચમાંથી ગિલ્લી છોડી દીધી. ગિલ્લી તો જઈને પડી પેલા છોકરાના પગ પાસે! બીજાં છોકરાં હસી પડ્યાં, “તારી ગિલ્લી તો ઊડીને તારા પગ પાસે જ પડી! હા... હા... હા...” પતરંગો “ચરર... ચરર...” બોલતો બીજા બાજુ ઊડ્યો.

હવે, પતરંગાની નજર મેદાનની બીજા તરફ ગઈ. ત્યાં નીચેથી થોડી થોડી વારે ઊંચે સફેદ પીંછાંવાળું કંઈક ઊડીને ઉપર આવતું હતું ને નીચે જતું હતું... પતરંગાને તો મોંમાં પાણી આવ્યું, ‘નક્કી, આ પીંછાંવાળું કોઈ મોટું જીવડું જ છે!’ તેણે ઊડીને ઊંચે આવતું સફેદ પીંછાંવાળું ‘કંઈક’ ચાંચમાં પકડી લીધું : બાળકો બોલી

પડ્યાં, “અરે! આપણું ફૂલ...”

પતરંગાએ ફૂલ છોડી દીધું. નીચેથી એક બાળકે રેકેટ વડે ફરીથી હવામાં ઉછાળ્યું. પતરંગાએ ફરીથી પકડી લીધું, ને સામી બાજુ છોડી દીધું. નીચેથી બીજા બાળકે ફરીથી ઉછાળ્યું. પતરંગાએ ફરીથી પકડ્યું, નીચે છોડી દીધું. પતરંગો ભૂખ ભૂલીને રમવા લાગ્યો. આમ વારંવાર થતું જોઈને રમત જોનારા છોકરાઓ તાળી પાડીને કિકિયારી પાડવા લાગ્યાં.

ત્યાં જ અચાનક બેલ પડ્યો, ‘ટનનન ટન!’ પતરંગાએ કર્યું, “ચરર... ચરર...” ને આખા મેદાનમાં ઊડાઉડ કરવા લાગ્યો.

❖ વાતચીત :

- (૧) વાર્તામાં શું બન્યું ત્યારે તમને સૌથી વધુ મજા આવી?
- (૨) તમે શાળામાં કઈ કઈ રમતો રમો છો?
- (૩) તમને રમવા સિવાય શાળામાં બીજું શું શું કરવું ગમે છે?
- (૪) તમે ઘરે કોઈ પંખી કે પ્રાણી સાથે રમ્યાં છો? તમારા દોસ્તોને તેની વાત કહો.
- (૫) ક્યું પંખી કે પ્રાણી તમારું દોસ્ત હોય તો તમને કેવી મજા પડે તે કહો.
- (૬) પતરંગો ‘મસ્તી કી પાઠશાલા’માં કેવી રીતે પહોંચ્યો?
- (૭) દરવાજો બંધ હોવા છતાં પતરંગો અંદર જઈ શક્યો ? બીજું કોણ કોણ આમ અંદર જઈ શકે?
- (૮) ‘મસ્તી કી પાઠશાલા’માં બધાં બાળકો કેમ રમતાં હતાં?
- (૯) પાઠશાલામાં બધાં બાળકો કઈ કઈ રમતો રમતાં હતાં?
- (૧૦) પતરંગો વિમાન, લખોટી, ગિલ્લી એવું શા માટે પકડી લેતો હતો?
- (૧૧) પતરંગો શા માટે ફૂલ (શટલકોક) વારંવાર પકડીને નીચે છોડી દેતો હતો?
- (૧૨) બેલ પડ્યા પછી પતરંગાએ શું કર્યું?

● ચાલો, ગાઈએ ગીતડું : ગોળ ગોળ ઘાણી...

❖ વાંચો, સમજો અને લખો.

વિદ્યાર્થીઓને પહેલા ખાનામાં આપેલો ફકરો મોટેથી વાંચવા કહો. ત્યારબાદ બીજા ખાનામાં આપેલ ફકરાની ખાલીજગ્યા પૂરવા કહો. તેમજ ત્રીજા ખાનામાં તેમના મનગમતાં પંખીનું નામ લખી, તેનું ચિત્ર આપેલી જગ્યામાં ચોંટાડીને તેના વિશે ફકરો લખવા કહો.

પતરંગો	ચકલી
		
<p>આ પંખી છે પતરંગો. રંગે રૂપાળો. ચમકતા લીલા રંગનો. લાલાશ પડતું માથું, લાલમલાલ આંખો અને અણીદાર પૂંછડી તે “ચરર... ચરર...” કરે. નાનાં જીવડાં ખાય.</p>	<p>આ છે <input type="text"/> . તે નાનું <input type="text"/> છે. તે ઝાડ પર કે મારા <input type="text"/> માં માળો બનાવે. “ <input type="text"/> ” ગીતો ગાય. અનાજના <input type="text"/> કે નાનાં <input type="text"/> ખાય.</p>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

 સાચું હોય તો “ચરર... ચરર...” બોલો,
 ખોટું હોય તો “અરરર.. અરરર...” બોલો :

- (૧) પતરંગો પાંદડા જેવા રંગનો હોય છે.
- (૨) પતરંગાને રમત રમવી હતી એટલે તે મસ્તી કી પાઠશાલામાં ગયો.
- (૩) ‘મસ્તી કી પાઠશાલા’નો દરવાજો હંમેશાં ખુલ્લો જ હોય છે.
- (૪) લખોટી ટપ્પ દઈને છોકરાના માથા પર પડી.
- (૫) છોકરાએ દંડાથી હવામાં ઉછાળેલી ગિલ્લી લીલી થઈ ગઈ.
- (૬) બાળકો સફેદ પીંછાવાળું પંખી આમથી તેમ ઉડાડતા હતા.
- (૭) ફૂલરેકેટ રમવામાં પતરંગો પોતાને ભૂખ લાગી હતી તે પણ ભૂલી ગયો.
- (૮) બાળકો ફૂલ વડે રેકેટ ઉડાડતાં હતાં.

પછી શું થયું હશે? :

બેલ વાગ્યા પછી શાળામાં શું શું થયું હશે તે બાળકો, શિક્ષકો, પતરંગા વગેરેના સંદર્ભમાં બે-બેના જૂથમાં વિદ્યાર્થીઓને વિચારવા કહો અને તેની નોંધ કરાવો.

બેલ પડ્યા પછી...

- (૧) મેદાનમાં રમવા બદલ બાળકો પર આચાર્ય ખિજાયા હશે?
- (૨) બધાં બાળકોએ પતરંગાને ટિક્કિનબોક્સમાંથી નાસ્તો કરાવ્યો હશે?
- (૩)

--
- (૪)

--
- (૫)

--

ગીત :

આટાપાટા, ગિલ્લીદંડા કાં તો સંતાકૂકડી,
સંતુબેની ચાલો રમવા, અમે બનાવી ટુકડી.
'લંગડીમાં હું સૌને પકડું' ફાંકો રાખતી નીલ્લમ,
આજ એને હંફાવી દઈએ, ઉતારીએ એની ફિલ્લમ.
એક પગે લંગડી ના ફાવ? આમલી પીપળી રમીશું,
ખિસકોલીની જેમ પછી સહુ ડાળે ડાળે ભમીશું.
જો કોઈ તારી પાસે આવી કહેશે, 'ચલ્લકચલાણી',
શૈલાને ચીંધીને કહેજે : 'પેલ્લે ઘેર ઘાણી.'
રમતાં-ભમતાં થાકીશું નહીં ને પરસેવે ના'શું
પછી જઈને તળાવકાંઠે, ધમ્મ ધુબાકા મારીશું.
મમ્મીને કહી દઉં છું કે 'નહીં કરતી ચિંતા ખોટી,
સંતુબેની તો મારી સાથે રમતાં થાશે મોટી.'

● શોધો અને લખો :

- (૧) નીલમ - નીલ્લમ (૪) પેલે -
- (૨) ફિલમ - (૫) ધમ -
- (૩) ગિલી - (૬) ચલક -

જો 'ભાવેશ' ને 'ભાવ્વેશ' કહીએ તો કેવી મજા પડે!

લખો અને મોટેથી વાંચો :

- (૧) ભાવેશ - ભાવ્વેશ (૪) જલેબી -
- (૨) રમેશ - (૫) નીલા -
- (૩) ગોપાલ - (૬) સમીના -

તમારા છ મિત્રોનાં ઉપર જેવાં નામ અહીં લખો અને તેમને એ નામથી બોલાવો :

- (૧) (૪)
- (૨) (૫)
- (૩) (૬)

આવાં વાક્યો તમે બનાવી શકો? :

ઉદાહરણનાં વાક્યોનું વિદ્યાર્થીઓને સમૂહમાં મોટેથી ઝીલવાચન કરાવો. ત્યારબાદ તેમને આપેલાં વાક્યોમાં લીટી દોરેલા શબ્દનો એક અક્ષર ઉદાહરણ મુજબ બનાવી લખવાનું અને મોટેથી વાંચવાનું કહો.

- એક હતો પતરંગો.	- તે રંગે રૂપાળો.
- એક હતો પત્તરંગો.	- તે રંગે રૂપ્પાળો.
- તેણે નાનું જીવડું જોયું.	- બાબુભાઈને પોપટ ગમે.
- ____	- ____
- ફતેસિંહે ફાટક બંધ કર્યું.	- મેળામાં ખૂબ જ મજા પડી.
- ____	- ____

વાંચો :

આ વાક્યો મોટેથી વાંચો. ત્યારબાદ એક-એક વાક્યનું સમૂહમાં ઝીલવાચન કરાવો. લીટી દોરેલો શબ્દ આવે ત્યારે વિદ્યાર્થીઓ પાટલી પર હાથ પછાડશે. ત્યારબાદ વિદ્યાર્થીઓને વારાફરતી ઊભા થઈને મોટેથી શબ્દ વાંચવા કહો.

- (૧) પતરંગાને સખ્ખત ભૂખ લાગી. તેણે જીવડું જોઈ ગુકાવ્યું.
- (૨) મમ્મીએ ચુન્નુને તડકામાં રમવાની ના પાડી હતી. ચુન્નુ તડકામાં રમીને આવ્યો. મમ્મીએ ગુસ્સે થઈ કલ્યું, “ચુન્નુ, તું જક્કી છે.”
- (૩) ત્રિશાએ પપ્પા પાસે સો રૂપિયા માગ્યા. પપ્પાએ તેને ફક્ત પચાસ રૂપિયા આપ્યા.
- (૪) દાદા દરરોજ કૃષ્ણમંદિરે જાય છે. તે શ્રીકૃષ્ણના ભક્ત છે.
- (૫) ફિલ્ડરે હવામાં અધ્ધર કૂદીને કેચ કર્યો.
- (૬) “હિન્દુસ્તાન” નામ સિન્ધુ નદી પરથી પડ્યું છે.
- (૭) બાળકો પાંચીકા રમ્યાં. પતરંગાને પાંચીકા ગમ્યા. પતરંગાએ પાંચીકો ચપ્પ દઈને પકડ્યો.

લીટી દોરેલા શબ્દો લખો :

- ચાલો, ગાઈએ ગીતડું : ગોળ ગોળ ઘાણી

ચિટ્ટી-મીટ્ટી :

ફાતિમા અને ફોરમ કોઈને ખબર ન પડે તેમ ચિટ્ટીઓ વડે વાતો કરે છે, તે વાંચો. કેપ્ટન, રવિવારની મેચનું શું કરીશું? - ફો

કોરન , અધિવાસની મેચનું શું કરીશું ? ફો

આજે હજુ ગુરુવાર વાલો. શું ઉતાવળ હો ? ફો

કોરનને કશી ન પડી હોય. હું વાઈસ કોરન છું. મારે આયોજન કરવાનું ને ! ફો

હા ! દાણી લાલી, ગઈ મેચમાં આઠ વાઈડ નાખેલા. દર વખતે દડા કીકની બદલ. ફો

હુહ ! અને તો કીકની આગળ જઈ બોલ નાખેલા, એનું શું ? ફો

અંચ , તજલ જ નો બોલ હતા. ફો

તો અધિવાસી ? ફો

હમણાં ભણવામાં દલાન આપ. ફો

પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

- (૧) કોણ વાત કરી રહ્યું છે?
- (૨) ઉપક્રાંતિ કોણ છે?
- (૩) કઈ રમતની વાત છે? ક્રિકેટ કે ફૂટબોલ?
- (૪) વાઈડ બોલ ક્યારે કહેવાય?
- (૫) નો બોલ ક્યારે કહેવાય?

આલો રમીએ :

(૧) શું જોઈશે? - વીસ લખોટી અથવા વટાણા.

- ત્રણ ત્રણની ટીમ બનાવો.

- થાળીમાં લખોટીઓ મૂકો.

- પહેલી બે આંગળીથી લખોટી પકડીને થાળીમાંથી ડબ્બામાં નાંખો.

- કઈ ટીમે પહેલાં બધી લખોટીઓ ડબ્બામાં ભરી દીધી? તે ટીમના સભ્યોનાં નામ લખો.

- આલો, ગાઈએ ગીતડું : ગોળ ગોળ ઘાણી...

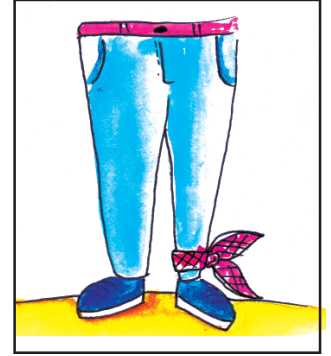
વાંચો અને રમો :

(૧) મેદાનમાં કે ક્લાસરૂમમાં એક વર્તુળ દોરો.

(૨) લટકતો રહે તેમ પોતાના જમણા પગ સાથે રૂમાલ બાંધો.

(૩) વર્તુળમાં ચાલવાનું શરૂ કરો.

(૪) બીજાના રૂમાલ પર પગ મૂકવાનો પ્રયત્ન કરો.

(૫) જેનો રૂમાલ બીજાના પગ નીચે આવી જાય તે આઉટ ગણાય.

- છેલ્લે સુધી કોણ આઉટ ના થયું?

આ રમત માટે વિદ્યાર્થીઓનાં પાંચપાંચનાં જૂથ બનાવો. તેમની જાતે જ વાંચીને રમવા કહો. સૂચના મુજબ ન રમે તો તે જૂથને ફરી વાંચવા કહો. બે-ત્રણ દિવસ રમાડો.

❖ વાતચીત :

- (૧) રમવાની મજા આવી? શું કરવાની મજા આવી?
- (૨) રમત રમવા માટે પહેલાં શું કર્યું? પછી શું કર્યું?
- (૩) કોણ પડી ગયું હતું?

❖ રૂમાલને બદલે બીજું શું બાંધીને આવી રમત રમાય ? તેના કારણે રમતમાં શું ફેરફાર થાય તે વર્ગમાં જણાવો.

❖ ખૂબ ગમે, ઓછી ગમે કે ના ગમે? રમતનાં નામ ધૂટા પાડો અને લખો :

કબડ્ડી, ખોખો, લંગડી, ક્રિકેટ, પકડદાવ, સંતાકૂકડી, હોકી, ચેસ, કેરમ, પત્તાં, ચોર-પોલીસ, ગિલ્લીદંડા, લખોટી, નદી-પર્વત, સાતોડિયું, સાપસીડી, અંતકડી, ઘરઘર, ગાંધીજી કહે, દેડકાકૂદ, બેડમિન્ટન, પાંચીકા.

ના ગમે	ઓછી ગમે	ખૂબ ગમે

- ચાલો, ગાઈએ ગીતડું : ગોળ ગોળ ઘાણી...

અબ્બાસને પકડદાવ રમવાનું ખૂબ ગમે. તેણે પકડદાવ વિશે લખ્યું તે વાંચો. હવે તમને ગમતી રમત વિશે બાજુમાં આપેલી ખાલીજગ્યા પૂરો :

<p>મારું નામ અબ્બાસ છે. મને પકડદાવ ખૂબ ગમે. અમે છ ભાઈબંધો રમીએ છીએ. જેનો દાવ હોય તે બીજાને પકડવા દોડે. અમે બધા દોડીએ છીએ. જે પકડાય તે દાવ આપે છે.</p>	<p>મારું નામ <input type="text"/> છે. મને <input type="text"/> ખૂબ ગમે. અમે <input type="text"/> મિત્રો મળીને તે રમીએ છીએ.</p> <p><input type="text"/></p> <p><input type="text"/></p> <p><input type="text"/></p> <p><input type="text"/></p>
---	--

અબ્બાસના અબ્બુ નાના હતા ત્યારે “અંખી-પંખી” રમતા :

તેમાં અબ્બુ કહે, “અંખી-પંખી”

ગબ્બુ કહે, “ડાબા ડંખી”

અબ્બુ પૂછે, “આટલા આટલામાંથી હોડી બતાવો.”

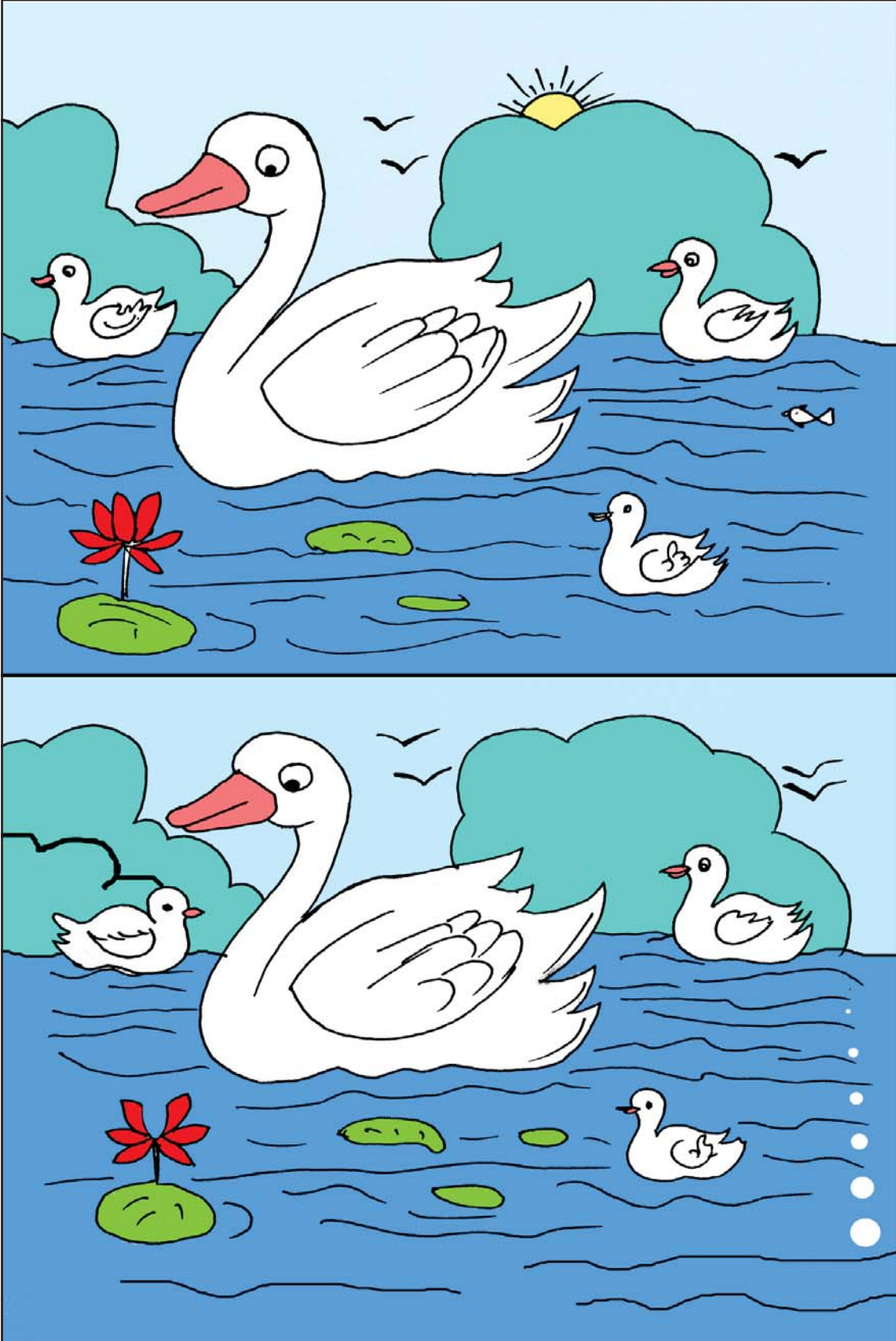
જો ગબ્બુ આસપાસમાંથી હોડી, હોડીનો ફોટો કે હોડીનું ચિત્ર શોધી બતાવે. તો તે “અંખી-પંખી” એમ બોલે ને રમત આગળ ચાલે.

વડીલોને પૂછો કે તેઓ નાનાં હતાં ત્યારે કઈ-કઈ રમતો રમતાં હતાં? જાણો અને લખો :

મમ્મી	પપ્પા	દાદા	દાદી	શાળાના આચાર્ય

તે રમતો કઈ રીતે રમાય તે જાણો. તેમાંથી નવી રમત વર્ગના મિત્રોને શીખવો.

તફાવત શોધી કાઢો :

આ બે ચિત્રોમાં ૧૦ તફાવત શોધો.

મોટેથી ગાઓ :

પપ્પા એટલે પપ્પા
બાકી બધાં ગપ્પાં
વહેલાં જાગી વાંચું હું
તો આપે મસ્ત ધબ્બા!

જરા હસીએ :

શિક્ષક : દુનિયાનો સૌથી ખતરનાક સાપ ક્યાં રહે છે?

ચીકુ : સાપસીડીના ૯૯ નંબરવાળા ખાનામાં!

